

Posudek vedoucího diplomové práce

Mgr. Varvary Borisové

*Pre-loved:
vintage obchody jako alternativa rychlé módy*

Katedra obecné antropologie
FHS UK

Vypracoval: Yasar Abu Ghosh, 17.9.2021

V úvodu práce autorka představuje slow hnutí, jehož součástí je oblast, na kterou se zaměřuje, a to pomalá móda. Ta vzniká v reakci na fast fashion, která se postupně uplatní jako obchodní model oděvních značek, snažících se co nejrychleji převádět do konfekčních kolekcí trendy z haute couture. Pomalá móda je tak od počátku reakcí, pro níž jsou důležité hodnoty udržitelnosti a spravedlivého obchodu. Tyto principy se postupně uplatní v rámci prodeje secondhandového zboží s přidanou hodnotou. Podle autorky byl antropologický zájem o tuto oblast zaměřený na historické předpoklady vzniku a uplatnění tohoto modelu a na motivace a praktiky nakupování zákazníků, případně na politicko-ekonomický rozměr zásobování jihu severem jako vyjádření širších nerovností. Autorka se rozhodne proto zaměřit na méně probádanou oblast, a to jak provozovatelé, prodejci a tvůrci secondhandového zboží vidí hodnotu jimi prodávaného zboží. Zaměření na prodejce a provozovatele a zároveň na jejich „hodnotvorbu“ způsobí, že se do pole zájmu dostávají právě takové prodejny, které vykazují v poli secondhandového zboží jistou exkluzivitu – vintage butiky. Vzniká specifická oblast utváření hodnoty, kde platí, že vintage je hodnota.

Jedna z možností, jak vysvětlit tuto specifickou oblast, je Thomsonova teorie odpadu, na kterou se obrací i autorka (s. 14). Ta je nápomocná pro pochopení toho, jak některé věci čekají na znovuoživení. Nicméně až její pozdější rozšíření o Appaduraiův komodifikační cyklus (s. 25) umožní pochopit, že zboží potenciál věci ve věci dríme a může být kdykoli znovuoživen, např. v podobě exkluzivní komodity, právě proto, že se svůj zboží potenciál udržela tak dlouho. To vše by podle autorky nebylo možné bez specifické role a kompetencí hodnototvůrců – provozovatelek, prodejkyň a majitelek vintage butiků. Těmto kompetencím se autorka podrobně věnuje a identifikuje je: „clothing competence“ jako kulturní kapitál (s. 11), lovecké schopnosti „najít věci“ a základě vlastních kritérií výběru (s. 16), gatekeeping (s. 17) a kultilství při singularizaci věcí při utváření kolekcí a zážitků z nákupu (s. 18). Oceňuji, že autorka při identifikaci těchto kompetencí se opírá o celou škálu etnografických konceptů. Z etnografického hlediska je tato část diplomové práce nepochybně nejzdařilejší. Navíc jsou všechny tyto praktiky opakovaně doprovázeny často vtipnými, v každém případě ilustrativními popisy, kterými Varvara nešetří a pečlivě je vkládá do textu.

V teoreticky zřejmě nejnutnější části, která ovšem není výhradně teoretická, se autorka pouští do důležité diskuse o hodnotě. Její přehled základních a důležitých přístupů je zřejmý. Když se drží výpovědí informátorek, nezbyvá jí než připustit, že se jejich filosofie hodnoty liší a že je možné zaznamenat podobnosti s odlišnými přístupy (hodnota sama o sobě, směnná hodnota, materiální hodnota). S pomocí Mol vidí potenciál v pohledu na *valuing* jako na proces ohodnocování, kdy se spojuje celá řada praktik (estetizace, péče, zdokonalování a

„záplatování“, apod.), které dané věci prospívají. O tom ovšem musí vědět i zákaznice a hodnota tak vzniká v „dialektickém procesu tříbení a smlouvání“ (s. 40).

Předkládaná diplomová práce Varvary Borisové vznikala v období nejužších pandemických opatření, které nebyly přívětivé pro žádnou výzkumnici, natož aspirující antropoložku. Přesto pokládám výsledek snažení Varvary za mimořádně zdařilý. Je na místě si ujasnit, na čem všem se výzkumné podmínky podepsaly. Z metodologického hlediska bylo nutné promyslet výzkumnou strategii pro období pandemie. V případě Varvary šlo převážně o technické opatření, jak se dostat k informátorkám a jak s nimi realizovat rozhovory (nešlo o výzkum v online prostoru v pravém slova smyslu). Stojí za to vyzdvihnout, že byla mimořádně úspěšná v oslovování respondentů k online i offline rozhovorům. Zároveň ale platí, že žádná předem promyšlená struktura jednorázových rozhovorů neposkytne kontinuitu výzkumného vztahu v reálných podmínkách. Výpovědi, a v důsledku i zkoumaná a interpretovaná témata, působí nahodile a nejsou svázána konceptem nebo důkladným teoretickým aparátem. Tyto nedostatky ovšem Varvara opět obrátila v jistou výhodu, když prokázala svoje schopnosti jako autorky. To se odráží v konečné textuální formě. Nenacházím explicitní odkaz a rovněž jsem o tom s Varvarou nevedl diskusi, přesto mi přijde finální forma v souladu s výzkumnou strategií. Text není postaven jako polemický nebo empiricky induktivní. Výpověď je spíše kolážovitá a obrazová. Jednotlivá témata jako motivy na sebe nutně nenavazují, přesto se doplňují. Autorka diverzifikuje výpovědi s různou autoritou – vignety, popisky, ilustrace. Nic z toho ovšem neublíží čtivosti, pracuje se s ironií a čtenářskou představivostí.

Diplomová práce Varvary Borisové je v některých ohledech mimořádná, v některých velmi dobrá, v některých nechá tušit velký potenciál. Přesto jde o velmi dobře a převážně samostatně odvedenou badatelskou práci, která bez problémů naplňuje nároky na diplomovou práci. Proto jí doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení 1.

Yasar Abu Ghosh

